

> Retouradres Postbus 18601 2502 EP Den Haag

Staatssecretaris Koninkrijksrelaties en Slagvaardige Overheid
De heer E. van der Burg
Postbus 20011
2500 EA Den Haag

Datum	Pagina	Kenmerk
28 mei 2026	1 van 5	2026-0000227085

Betreft
Zelfevaluatie Adviescollege Openbaarheid en Informatiehuishouding

Geachte heer Van der Burg,

Op 1 mei 2026 vierde de Wet open overheid (Woo) zijn vierde verjaardag. En met die wet bestaat ook het Adviescollege Openbaarheid en Informatiehuishouding vier jaar. Dit Adviescollege werd in de wet toegevoegd nadat in een eerder stadium de informatiecommissaris eruit was verdwenen, maar er behoefte bleef aan een instantie die “het toezicht op (de verbetering van) de informatiehuishouding en het openbaarheidsbeleid van de overheid verder versterkt.”¹

Wat hebben de afgelopen jaren ons gebracht? Conform de Kaderwet Adviescolleges hebben wij ons functioneren laten evalueren. Bijgevoegd vindt u de onafhankelijke rapporten. Het oordeel is positief: het Adviescollege Openbaarheid en Informatiehuishouding heeft zich ontwikkeld tot een goedwerkende organisatie die een wezenlijke bijdrage levert aan de openbaarheid van overheidsinformatie. In deze brief willen we kort reflecteren op de uitkomsten en hoe we daarmee verder gaan. Deze zelfevaluatie dient ook als input voor de evaluatie van hoofdstuk 7 van de Wet open overheid in de bredere wetsevaluatie.²

Samenvatting adviezen: ACOI op een kruispunt

¹ [Kamerbrief met reactie kabinet op rapport 'Ongekend onrecht' | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl](#).

² [Regeerakkoord 'Aan de slag. Bouwen aan een beter Nederland' | Regering | Rijksoverheid.nl](#): De Wet open overheid gaan we beter toepasbaar maken. Op basis van de evaluatie (verwacht in 2026) bezien we of aanpassing wenselijk is. In de tussentijd werken we aan de uitvoerbaarheid (...).

Het Adviescollege heeft de wettelijke taak om de uitvoering van de Wet open overheid aan te jagen langs drie sporen: het moet adviseren aan regering en parlement, het moet bemiddelen en adviseren bij klachten over de openbaarmaking van overheidsinformatie, en het moet de kennis over de wet bevorderen via opleiding, voorlichting en normstelling (richtsnoeren). Deze combinatie van advies, bemiddeling, en kennisdeling, maakt het ACOI bijzonder effectief als adviescollege, zo constateren de onderzoekers van Van de Bunt. Het ACOI is goed op de hoogte van de knelpunten waar ambtenaren en verzoekers in de praktijk tegenaanlopen. Dit inzicht komt uit bemiddelingsprocessen en uit interacties met Woo-professionals en verzoekers in het kader van kennisdeling. Deze praktijkkennis helpt bij het schrijven van adviezen en kennisproducten die aansluiten bij de praktijk en de behoeften van degenen die binnen bestuursorganen moeten werken met de Woo.

De kennisactiviteiten van het ACOI worden door Woo-coördinatoren van bestuursorganen als (zeer) positief beoordeeld. De Samenwerkwijzer bijvoorbeeld helpt bestuursorganen om een constructieve samenwerking te realiseren met Woo-verzoekers. Ook beleids- en wetgevingsadviezen worden in bijna alle gevallen als (zeer) positief beoordeeld door de bestuursorganen waaraan deze gericht zijn. Een substantieel deel van de onderzochte adviezen werd overgenomen, waarmee deze hebben bijgedragen aan grotere openbaarheid van overheidsinformatie. De bemiddelingsaanpak wordt als (zeer) positief beoordeeld, door betrokken Woo-verzoekers en bestuursorganen. In ongeveer de helft van de onderzochte casussen werd hiermee daadwerkelijk de openbaarheid vergroot.

Bureau Gateway constateert dat het Adviescollege op een kruispunt staat. De jaren van pionieren zijn voorbij en het is gezien de veranderende context een logisch moment voor een herbezinning. Dit betreft de invulling van taken en rollen en de daarbij horende organisatieontwikkeling. Betrek bij deze 'reset' de behoefte aan praktische en zo nodig meer normerende producten ten behoeve van vereenvoudiging van de uitvoeringspraktijk (passieve openbaarmaking), zo schrijft het reviewteam en richt daarnaast de energie op actieve openbaarmaking en het bevorderen van informatiehuishouding.

Reflectie op evaluatie functioneren ACOI

Wij zijn blij met deze mooie resultaten en onze bijdrage aan een open overheid. Dat betekent niet dat er geen verbeterpunten zijn. Beide onderzoeksbureaus geven een aantal concrete maatregelen voor de korte en langere termijn waarmee het Adviescollege aan de slag gaat. Onder andere constateren onderzoekers dat onze impact versterkt kan worden door onze rol te verhelderen en uit te bouwen, meer aandacht te hebben voor actieve openbaarmaking en informatiehuishouding, en oog te hebben voor het bereik. Daarnaast vragen onderzoekers aandacht voor twee belemmerende factoren voor toegang tot informatie: het gedrag van bewindspersonen, die nog steeds in staat zijn de wet aan te wenden om toegang tot informatie te frustreren, en de belangen van derden, die daartoe ook in staat zijn.

Als Adviescollege hebben we er vier jaar geleden expliciet voor gekozen om een adviescollege te zijn met een praktische blik, en het handelingsperspectief in onze adviezen centraal te zetten. Vanuit de ervaring dat het vaak niet zozeer de wetgeving is waar het misloopt binnen de overheid, als wel de uitvoering. Dat maakt dat de mensen die bij de overheid dagelijks aan de slag zijn met de Woo, voor ons een belangrijke groep vormen. Met de onderzoekers van Gateway en Van de

Bunt zien we dat zij niet alleen de dragers zijn van de wet, maar ook de sleutel naar een open bestuurscultuur en slagvaardige uitvoering. En dat de behoefte aan guidance en normering bij het vormgeven van hun werk groot is.

Woo-werk is immers vakwerk. En de uitvoering van de Woo vraagt dan ook om vakbekwame mensen, die de ruimte en middelen in handen hebben om hun werk te doen. Dat dat kan bijdragen aan efficiencywinst in de uitvoering, blijkt ook uit het kostenonderzoek dat het ministerie van Binnenlandse Zaken onlangs publiceerde.³ Het bevat de volgende verbetervoorstellen: het betrekken van de verzoeker bij de document-inventarisatie; het verkorten van de parafenlijn; snel contact opnemen met verzoeker; en strakker sturen op keuze belanghebbenden en termijn zienswijze derden.⁴ Dit zijn gerichte verbeterpunten waarmee we vandaag al aan de slag kunnen, samen met de uitvoerders van de Woo. Het is belangrijk dat zij weten welke interventies bij welke verzoeken succesvol zijn, hoe je succesvol kunt sturen op termijnen binnen je organisatie, of welke dossiers maatschappelijk in de belangstelling staan en zich goed lenen voor publicatie.

Waar wij in de Woo al een ombudsfunctie toebedeeld hebben gekregen voor verzoekers met een beroepsmatig belang, willen wij deze functie ook uitbouwen naar de uitvoerders van de Woo, om als adviescollege van waarde te blijven. Het is belangrijk dat zij ook bij ons terecht kunnen met hulpvragen. Zodat we hen kunnen faciliteren in hun ontwikkeling tot een stevige, professionele zelfbewuste beroepsgroep die elke verzoeker voortvarend toegang tot informatie kan bieden. Actief of op verzoek.

We zijn daarom afgelopen jaar gestart met de opbouw van praktijkondersteuning voor Woo-professionals. We hebben onze eerste werkwijzers gepubliceerd⁵ met concrete handvatten voor problemen die een Woo-behandelaar kan tegenkomen, en openen op 1 juni onze centrale helpdesk, de Woo-wijzer, waar Woo-behandelaren en verzoekers terecht kunnen met vragen. Ook zijn we gestart met het organiseren van leerkringen en het geven van training, uitwisseling van kennis en collegiale steun. Dit doen we in samenwerking met onze belangrijkste partners: BZK, de VNG, IPO en UvW, het Nationaal Archief en de IOE.

Gesterkt door de resultaten en richting die uit beide evaluaties naar voren komt, willen we ons hierin verder ontwikkelen, afhankelijk van de menskracht en middelen die wij tot onze beschikking hebben. Omdat wij als Adviescollege onafhankelijk zijn, en in die zin boven de partijen staan, hebben wij de positie bij uitstek om normerend te kunnen optreden en praktische hulp te bieden, zowel richting verzoekers als richting bestuursorganen. We gaan daarover graag met u in gesprek, hoe we de professionalisering van de beroepsgroep binnen de kaders van de wet een grotere en centralere rol kunnen geven, en hoe wij onze activiteiten daarop nog verder kunnen verstevigen. Bijvoorbeeld door de helpdesk in capaciteit uit te breiden, activiteiten op te schalen, en meer in te zetten op de 'voorkant' zoals in de evaluaties wordt aanbevolen, om actieve openbaarmaking de standaard te maken.

³ Kamerstukken II, 2025-2026, 32 802 nr. 143 (bijlage)

⁴ Voor een uitgebreide analyse: [Analyse kostenonderzoek Woo-verzoeken](#)

⁵ Centraal staat de Samenwerkwijzer. Deze wordt uitgewerkt in onder meer werkwijzers over inzage onder geheimhouding (al beschikbaar), samen kiezen bij omvangrijke verzoeken, zienswijzen van derden, omgaan met lastige situaties zoals agressie of misbruik, verantwoorden zoekslag, beoordeling op uitzonderingsgronden. Zie werkwijzers ACOI: www.acoi.nl/publicaties/werkwijzers.

Ook zien we nog een uitdaging om duidelijker te zijn over onze klacht- en bemiddelingsfunctie, en te investeren in de relaties met de bestuursorganen. Uit de evaluatie blijkt dat het voor bestuursorganen niet altijd helder is wat de wettelijke opdracht van het Adviescollege is, en zij de bemiddeling als partijdig kunnen ervaren. Het Adviescollege moet daar op voorhand duidelijker over zijn. Het wettelijk kader waarin het Adviescollege opereert, is immers dat van openbaarheid. Dat dient als toetsingskader. Hier gaan we mee aan de slag.

Blik vooruit

ACOI is opgericht als aanjager voor een goede uitvoering van de Woo. Op basis van de evaluatie en binnen de kaders van de huidige wet kunnen we tevreden terugkijken. Maar als we verder mogen denken dan de kaders van de huidige wet, en vooruitblikken, zien we mogelijkheden onze rol nog beter te vervullen: als wij, samen met onze partners in de uitvoering, een stevigere positie verwerven in het stelsel. Er zit immers een grens aan wat Woo-professionals in het huidige systeem voor elkaar kunnen krijgen. Ook zij werken binnen een organisatie en zijn afhankelijk van de steun die zij krijgen van hun leidinggevendenden. We zien nog te veel en te vaak dat bestuurders en politici de wet aanwenden om toegang tot informatie te blokkeren of vertragen. Dat lange parafenlijnen besluitvorming vertragen. Onderzoekers noemen expliciet het gedrag van bewindspersonen en derde belanghebbenden als belemmerende factor in de toegang tot informatie. Een mogelijke maatregel is dan om Woo-functionarissen stevig en onafhankelijk mandaat te geven voor de afhandeling van verzoeken. Vergelijkbare functies in andere domeinen zijn ook onafhankelijk ingebed en hebben meer ruimte en autonomie voor de uitvoering van hun werkzaamheden. Denk aan de archivaris of de functionaris gegevensbescherming.

Dat geldt ook voor het Adviescollege zelf. Het ACOI heeft nu weinig mogelijkheden om bestuursorganen te bewegen tot meer en snellere toegang tot informatie, het kan ambtenaren niet verwittigen en uitspraken zijn niet bindend. Bemiddelingsprocedures duren lang en kunnen bovenop bezwaar- en beroepsprocedures komen. Uit de evaluatie blijkt ook dat we nog niet succesvol zijn in het versnellen van besluitvorming rond de Woo. Een stevige spelbewaker zou hier oplossing kunnen bieden, een organisatie die de collectieve normen vestigt, zowel in algemene zin als bij individuele geschillen. Het ACOI zou die rol goed kunnen en willen vervullen. Dan moeten naast beroepsmatige Woo-gebruikers ook partijen zonder beroepsmatig belang bij ons terecht kunnen, net als bestuursorganen die tegen moeilijke verzoekers aanlopen. En de bevoegdheden moeten worden uitgebreid, zodat interventies dwingender zijn en een rechtsgang meestal overbodig.

Internationale voorbeelden bieden hier inspiratie. Rechtsvergelijkend onderzoek van de Universiteit Leiden laat zien dat een toezichthoudende organisatie kan bijdragen aan het bereiken van de in Nederland gewenste cultuuromslag. In het bijzonder wijzen onderzoekers op het belang van een organisatie die bindende richtsnoeren kan opstellen die helder en begrijpelijk zijn naar Brits voorbeeld, en op het (in navolging van Frankrijk) direct contact onderhouden met de Woo-functionarissen/contactpersonen.⁶ Meer inspiratie waarop andere landen hun toezichthouder vormgeven biedt ook de website van de ICIC (International Conference of Information Commissioners).⁷

⁶ Openbaarmaking van overheidsinformatie. Een rechtsvergelijkend onderzoek (...) Zie: [blg-1055591.pdf](#)

⁷ Zie onder andere: [About ICIC – ICIC](#)

De OESO schrijft in zijn rapport *Institutions Guaranteeing Access to Information*⁸ hoe de uitdagingen bij het bieden van toegang tot informatie niet alleen zitten in de wetgeving zelf maar vooral ook in de organisatorische reflexen. Het Adviescollege herkent dat. Overheidsorganisaties die gecontroleerd worden, of op misstanden bevraagd, hebben de reflex om diezelfde wet die voor openbaarheid bedoeld is, aan te grijpen om toegang te weigeren of te frustreren. De vraag is in hoeverre openbaarheidswetgeving in de praktijk effectief kan functioneren wanneer naleving uitsluitend afhankelijk is van dezelfde bestuursorganen die door die openbaarheid worden gecontroleerd. Een toezichthouder of Informatiecommissaris kan helpen, zeker als die kan samenwerken met een heel netwerk van stevige Woo-functionarissen.⁹

Tot slot

We denken graag met u mee wat wij kunnen betekenen om de uitvoering van de Woo te versterken, zodat informatie weer vrij kan stromen. In het chagrijn over de uitvoering raken nut en noodzaak van een open en navolgbare overheid wel eens buiten beeld. Hoe mooi zou het zijn als we de belangrijke opdracht die de Wet open overheid ons geeft de komende jaren kunnen verbinden aan een slagvaardige uitvoering. Het Adviescollege blijft zich daarvoor inzetten.

Met vriendelijke groet,

Ineke van Gent

Voorzitter Adviescollege Openbaarheid en Informatiehuishouding

Bijlagen

- Aanbevelingen Gateway Reviewrapport
- De impact van het ACOI. Eindrapportage evaluatie van de Bunt 2026
- De impact van het ACOI. Verdieping. Externe bijlage bij eindrapportage van de Bunt 2026

---

⁸ [Institutions Guaranteeing Access to Information \(EN\)](#)

⁹ Hoe dan ook moet straks bij de evaluatie van de Wet open overheid stilgestaan worden bij de Informatiecommissaris. Deze is tijdens de onderhandelingen uit het oorspronkelijke wetsvoorstel gehaald op voorwaarde dat bij de evaluatie zou worden beschouwd of er niet toch noodzaak is tot introductie van deze figuur.